

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	251
Land:	Tyrkiet
Kilde:	Dansk Flygtningehjælp
Titel:	"Dansk Flygtningehjælp - giv flygtninge en fremtid"
Udgivet:	December 2005
Optaget på baggrundsmaterialet:	2007

Dansk Flygtningehjælp
Giv flygtninge en fremtid

TYRKIET

Senest opdateret: December 2005 af Anna Langskov

Udarbejdet af: Dorthe Smed

TYRKIET	1
Baggrund	2
2. Den seneste politiske og militære udvikling	3
3. Menneskerettighedssituationen	4
Generelt	4
Tortur i fængsler	4
Ytrings-, presse- og forsamlingsfrihed	5
Kvinder	6
Homoseksuelle	6
Kurdere	7
Andre etniske minoriteter	7
Religion	7
Politisk aktivitet	7
Militærnægtere	8
Menneskerettighedsforkæmpere	9
4. Dansk asylpraksis	9
Udlændingestyrelsen	9
Flygtningenævnet	9
5. Øvrige kommentarer	10
Sikkerhedsapparatet	10
Flygtninge i Tyrkiet	11
Hjemsendte asylansøgere	11
6. Vigtigste kilder	11

Baggrund

Tyrkiet ligger i Sydeuropa og Vestasien, er ca. 780.000 kvadratkilometer stort og grænser op til Grækenland, Bulgarien, Armenien, Georgien, Aserbajdsjan, Iran, Irak og Syrien. Tyrkiet har en befolkning på ca. 71 millioner mennesker. Heraf er ca. 80 % tyrkere, ca. 20 % kurdere samt mindre grupper af bl.a. grækere, armenere, romaer og jøder. Ca. 99 % er muslimer, størstedelen sunni-muslimer.

Den tyrkiske republik blev dannet i 1923 med Mustafa Kemal (Atatürk) som præsident. Forud for dannelsen af den tyrkiske republik ligger sammenbruddet af det over 500 år gamle Osmannerrige. Osmannerriget brød sammen efter at have kæmpet på tyskernes side i første verdenskrig. Ved freden i Sèvres i 1920 mistede Tyrkiet adskillige landeområder bl.a. til Grækenland. Den tyrkiske nationalbevægelse ledet af Atatürk nægtede at acceptere Sèvres-freden. De rejste en modstand mod grækerne og fordrev dem efter en bitter krig fra Tyrkiet. Lausanne-freden i 1923 gav Tyrkiet dets nuværende grænser og fulde uafhængighed. I Lausanne-aftalen er Sèvres-aftalens løfte om kurdisk uafhængighed udeladt.

Atatürk gennemførte adskillelsen af stat og religion og indledte omfattende reformer med henblik på at gøre Tyrkiet til en moderne stat efter europæisk forbillede. Mange kurdere havde støttet Atatürks frihedskamp i den tro, at han ville genindføre det muslimske fædreland med en sultan/kalif. Det viste sig imidlertid hurtigt at stammeliv, kurdisk sprog og traditioner var uforenelige med Atatürks moderne Tyrkiet, og der blev slået hårdt ned på kurdiske rebeller, der kæmpede for deres kurdiske identitet. Atatürk og hans Republikanske Folkeparti ledede landet frem til Atatürks død i 1938. Først i 1946 indførtes flerpartisystem, og i 1950 afholdtes Tyrkiets første frie valg.

Tyrkiet var i lange perioder, fra starten af 1970'erne til sidst i 1990'erne ramt af voldsomme politiske og sociale uroligheder, hvor både studenter, fagforeninger og kurdiske separatister var involveret. I 1984 indledte PKK (Kurdistan Workers Party) ledet af Abdullah Öcalan guerillakrig mod Tyrkiet med henblik på at opnå et kurdisk hjemland i Tyrkiet, og i 1987 indførtes undtagelsestilstand i store dele af det sydøstlige Tyrkiet. Både PKK og militæret kæmpede en hensynsløs kamp, hvor civiles rettigheder i vidt omfang blev krænket. I 1999 blev Abdullah Öcalan arresteret. Arrestationen førte til isolerede uroligheder i Tyrkiet. Öcalan blev anklaget for forræderi og den 29. juni 1999 idømt dødsstraf. Dommen blev senere ændret til livsvarigt fængsel. Öcalan har kaldt PKKs kamp for en kurdisk stat for en historisk fejltagelse og opfordret PKK til at stoppe den væbnede kamp. I sommeren 1999 annoncerede PKK, at guerillaaktioner ville ophøre indtil videre. Den 2. september 2003 afblæste PKK den ensidige erklærede våbenhvile, da de ikke følte, at den tyrkiske regering havde støttet større kurdisk intern selvbestemmelse i form af politiske og kulturelle rettigheder. Ledende medlemmer af PKK udtalte i forbindelse med afblæsningen af våbenhvilen, at man ikke forventede en væsentlig opblusning af uroligheder. Ligeledes meddelte Kongra-Gel at en 5-årig ensidig våbenhvile ville ophøre d. 1. juni 2004. Siden har der været rapporter om sammenstød mellem regeringsstyrker og Kongra-Gel militser. I 2004 steg antallet af omkomne og sårede i væbnede sammenstød fra hhv. 135 mennesker i 2003 til 345 i 2004.

Det tyrkiske militær har altid haft en stor indflydelse på landets politik og nyder generelt stor opbakning i befolkningen. Militæret er en nidkær vogter af den verdslige stat og har flere gange i kortere perioder taget magten i landet. De seneste år er militærets indflydelse mindsket, selvom det fortsat har en ikke ubetydelig, om end indirekte, indflydelse på landets politik.

2. Den seneste politiske og militære udvikling

Tyrkiet er en konstitutionel republik med et parlament, der vælger en præsident. Præsidenten vælges for syv år ad gangen. Ved valget i november 2002, vandt det islamisk baserede Retfærd og Udvikling Parti (AKP) en jordskredssejr. I marts 2003 overtog partiets leder Recep Tayyip Erdogan posten som premierminister. Ahmet Necdet Sezer har siden 2000 været præsident. Som noget usædvanligt i Tyrkisk politik har Sezer hverken en fortid som aktiv politiker eller i militæret, men kommer derimod fra en stilling som formand for forfatningsdomstolen. Sezer ses som tilhænger af større ytringsfrihed og har tidligere udtalt, at forfatningen begrænser de demokratiske rettigheder og friheder.

Trods en lille stigning i 2004, har den politiske vold i Tyrkiet de seneste år været nedadgående og begrænset til enkeltstående sammenstød. Mange af de mennesker, som i 1990'erne blev tvangsforflyttet fra deres landsbyer i de sydøstlige provinser, er nu ved at vende hjem, men for størstedelen har dette endnu ikke været muligt. I 2005 var der ifølge officielle kilder ca. 350.000 internt fordrevne, mens der ifølge nationale NGO'er var op mod 3 mio. internt fordrevne. UNHCR vurderede tidligere, at internt fordrevne generelt ikke har sikkerhedsproblemer i Tyrkiet, om end personer, som mistænkes for at tilhøre og sympatisere med PKK, ikke kan forventes at tage ophold alle steder i Tyrkiet, da de vil være i risiko for overgreb. Undtagelsestilstanden blev i november 2002 ophævet i de sidste to provinser.

Tyrkiet ansøgte allerede i 1987 om medlemskab af EU. Hidtil har en ringe respekt for og manglende overholdelse af menneskerettighederne været en væsentlig hindring for Tyrkiets optagelse i EU. Særligt i de senere år er der gjort store anstrengelser for at leve op til de stillede krav. Forfatningen er blevet ændret, adskillige lovreformer er gennemført, og der er lagt et stort arbejde i at sikre faktisk gennemførsel af disse ændringer. Det meget magtfulde Sikkerhedsråd har ligeledes været en hindring for optagelse i EU, hvorfor dets rolle siden hen er blevet reduceret. For første gang blev en civil person i august i 2004 udpeget som generalsekretær for sikkerhedsrådet.

EU tilkendegav i december 2002, at forhandlinger om tyrkisk optagelse i EU kan forventes påbegyndt i december 2004, forudsat at kravene vedrørende demokrati og menneskerettigheder er overholdt, og at alle politiske fanger er løsladt. I december 2004 besluttede EU's regeringschefer sig for at indlede de egentlige optagelsesforhandlinger med Tyrkiet i oktober 2005. Trods tvivl hos både europæiske regeringer og befolkninger om, hvorvidt Tyrkiet nogensinde bliver fuldgældigt medlem af EU, påbegyndtes de egentlige optagelsesforhandlinger d. 3. oktober 2005.

3. Menneskerettighedssituationen

Generelt

Både civile og militære myndigheder bekender sig til retssikkerhed og respekt for menneskerettigheder. På en lang række områder bliver menneskerettighederne også respekteret, men på andre områder tilbagestår fortsat væsentlige problemer. I forbindelse med Tyrkiets ønske om medlemskab af EU har Tyrkiet i perioden 2001 – 2004 gennemført 7 politiske reformer. Senest er straffeloven og retsplejeloven revideret. Blandt andet er der gennemført en række positive menneskerettighedsreformer såsom afskaffelse af dødsstraffen, fjernelse af restriktioner på ytringsfriheden, uddannelse indenfor minoritetsrettigheder samt forebyggelse af brug af tortur. De mest kritiserede menneskerettighedskrænkelser, der imidlertid fortsat finder sted i Tyrkiet, er brug af tortur i fængslerne, krænkelse af ytringsfriheden samt chikane og fængsling af politiske aktivister og menneskerettighedsforkæmpere. Herudover har der været tilfælde af udenretlige henrettelser, forsvindinger, vilkårlige arrestationer og detentionsanbringelser, lukning af NGOer og undertrykkelse af politiske partier, samt diskrimination af etniske minoriteter. Tyrkiets erklærede mål er i fremtiden at fokusere på bedre implementering af lovgivningen. Menneskerettighedskrænkelser begået af PKK/Kongra Gel, som f.eks. kidnapninger og attentater, som var udbredte under den væbnede kamp fra 1984 til 1999, er i dag meget begrænsede.

Tortur i fængsler

Uanset at tortur ifølge den tyrkiske forfatning er forbudt, og uanset regeringens instruktioner til politiet om, at tortur ikke tolereres, er tortur fortsat et udbredt fænomen i Tyrkiet, særligt i den sydøstlige del af landet. Anvendelse af tortur er særligt udbredt i politiets og gendarmers varetægt, men finder ligeledes sted under transport til og fra fængsler og i fængslerne. Der er tidligere fundet lydisolerede afhøringslokaler særligt indrettet til tortur på politistationer. Ofte ignorerer anklagemyndigheden arrestanters påstande om at have været udsat for tortur i forbindelse med afhøring hos politiet.

Alle tilbageholdte personer har ret til en advokat. Mange orienteres dog ikke herom, eller tør af frygt for repressalier ikke gøre krav på denne ret. Ændringer i lovgivningen har begrænset tilbageholdelse til 24 timer efter anholdelse. Dog kan personer anklaget for kollektive, politiske eller konspiratoriske forbrydelser med dommerens tilladelse tilbageholdes i op til syv dage.

De personer, der oftest ses udsat for tortur, er politiske aktivister, herunder støtter af venstreorienterede, kurdiske og islamiske grupper, kurdiske landsbyboere og familiemedlemmer til politiske aktivister. Kvinder og børn udsættes også i betydeligt omfang for tortur i de tyrkiske fængsler. Torturformer, der ikke efterlader spor, såsom seksuelle overgreb, nægtelse af søvn, mad og toiletbesøg, er blevet mere udbredte i de seneste år.

Arrestanter skal tilses af en læge både under og efter detentionsanbringelse. Nye retningslinier for varetægtsfængsling foreskriver, at politifolk ikke længere må være til stede, når læger foretager torturundersøgelse. Ofte er undersøgelsen imidlertid ganske overfladisk, og der er rapporteret om tilfælde hvor politi- eller fængselsbetjente har overværet lægeundersøgelsen. Andre gange foretages undersøgelsen først længe efter, at torturen har fundet sted, eller tegn på tortur undlades rapporteret. Der har tidligere været oplysninger om læger der, fordi de havde rapporteret om tortur, blev udsat for chikane eller ligefrem anklaget for en forbrydelse. Der har ligeledes været eksempler på, at torturofre, der officielt har talt om den tortur, de har oplevet, er blevet anklaget for at have fornærmet sikkerhedsstyrkerne.

Human Rights Association of Ankara har registreret 918 tilfælde af tortur i 2004.

Torturbødlerne retsforfølges oftere end tidligere men fortsat i meget begrænset omfang, og når de endelig retsforfølges, straffes de ofte mildt. Parlamentet har fremsat lovforslag, der skal fremme mulighederne for at retsforfølge og straffe torturbødler. Der rapporteres dog fortsat om tilfælde af straffrihed for tortur.

Ytrings-, presse- og forsamlingsfrihed

Ifølge den tyrkiske forfatning er der ytringsfrihed i landet. Ytringsfriheden er imidlertid fortsat begrænset af en række bestemmelser i forfatningen og lovgivningen i øvrigt. Nogle af de flittigt brugte bestemmelser til begrænsning af ytringsfriheden har været forbuddet mod tilskyndelse til race, etnisk eller religiøs fjendtlighed, forbuddet mod at støtte illegale organisationer samt forbuddet mod fornærmelse af staten og statsinstitutionerne. Et forbud mod propaganda mod statens udelelighed er nu ophævet. Ifølge EU's seneste rapport om Tyrkiet er antallet af anklager for overtrædelser af førnævnte bestemmelser til begrænsning af ytringsfriheden faldende.

Der er i Tyrkiet en løbende debat vedrørende menneskerettigheder, militæret, kurderne mv., men det er utvivlsomt forbundet med en ikke ubetydelig risiko at tage aktiv del i disse debatter. Ifølge International Publishers Association var der rejst sigtelse mod ca. 60 tyrkiske reportere, journalister og forlæggere ved udgangen af marts 2005. I den forbindelse var der ifølge EU's seneste rapport ikke registrerede om nogen fængslede. Ifølge Human Rights Association blev 15 bøger forbudt i første halvdel af 2005. Bøder, arrestationer og fængsling af journalister er ikke usædvanligt. Særligt kan journalister, der kritiserer militæret eller omtaler kurdiske aktivister i et for positivt lys være i risiko.

Der er med de demokratiske reformer, der blev vedtaget i august 2002, åbnet op for kurdisk undervisning på private kurser samt brug af kurdisk og andre ikke-tyrkiske sprog i medierne. Efter en del forsinkelser gik de første udsendelser på bosnisk og kurdisk i luften i sommeren 2004. Der rapporteres i øvrigt om større tolerance i de senere år.

Ifølge tyrkisk lovgivning er der forsamlingsfrihed, skønt myndighederne i praksis begrænser denne frihed. Ifølge Human Rights Association blev 31 kulturelle eller politiske begivenheder forbudt i 2004.

I de første 8 måneder af 2004 blev 12 demonstrationer forbudt eller udsat, hvilket er betydeligt færre end i 2003 hvor 41 demonstrationer blev aflyst eller udskudt.

Kvinder

Tyrkiet ratificerede i september 2000 FN's Kvindekonvention og den tilhørende protokol i august 2002. Hustruvold er dog stadig udbredt i Tyrkiet, hvor så mange som 82 kvinder og 42 børn i 2004 ifølge Amnesty International meldes dræbt som resultat af fysiske overgreb i hjemmet. Amnesty International rapporterer, at et sted mellem 30 til 58 % af alle tyrkiske kvinder er udsat for fysiske overgreb og mellem 70-97 % oplever andre former for overgreb i hjemmet. Hustruvold og hustruvoldtægt er ulovligt i henhold til tyrkisk lovgivning, som hjemler mulighed for tilhold mod voldelige ægtefæller. Disse overgreb opfattes dog stadigvæk som helt private forhold, i særdeleshed i provinsen, med tætte relationer til bl.a. forestillinger om familiens ære. Kun få kvinder søger hjælp hos politiet, og politiet er meget tilbageholdende med at gribe ind og rådgiver ofte kvinderne til at vende tilbage til deres ægtemænd. Som en positiv udvikling meldes der i 2004 om, at der i 21 (ud af 81) provinser er oprettet direkte telefonrådgivning af psykologisk, juridisk og finansiel art for kvinder udsat for vold eller trusler herom. Domme for voldtægter ses stadig reduceret, hvis den pågældende lover at gifte sig med offeret. Tvangsægteskaber er et udbredt fænomen. Amnesty International refererer undersøgelser, der viser, at i visse sydøstlige provinser blev ca. hver anden gift uden at have givet samtykke.

Human Rights Association melder om 43 tilfælde af æresdrab i 2004. Æresdrab finder i dag primært sted ude på landet og blandt nye immigranter i byerne. En bestemmelse om nedsat straf til personer, der har begået æresdrab er ophævet. Andre muligheder i lovgivningen for nedsættelse af straf anvendes imidlertid fortsat, om end der i det seneste år har været adskillige tilfælde, hvor æresdrab er straffet med livsvarigt fængsel.

Kvinder udsættes i vidt omfang for seksuelle overgreb i fængslerne, ifølge nogle kilder er tallet dog faldende. Særligt kurdiske kvinder fra de sydøstlige områder kan være udsatte, ligeledes kvinder med politiske holdninger som er i strid med regeringens eller militærets. Det er imidlertid kun et fåtal af disse kvinder, der anmelder forholdene til myndighederne, bl.a. fordi offentliggørelsen ofte vil føre til social udstødelse. For de kvinder, der vælger at anmelde seksuelle overgreb, kan det desuden være svært at få oprejsning. Der er flere tilfælde, hvor kvinder, der offentligt har fortalt om seksuelle overgreb, efterfølgende er blevet anklaget for at have fornærmet sikkerhedsstyrkerne.

Homoseksuelle

Homoseksualitet er lovligt i Tyrkiet og i befolkningen anerkendes eksistensen af homoseksualitet generelt. Den tyrkiske lovgivning indeholder dog paragraffer, som skal beskytte den offentlige moral, og som kan anvendes mod homoseksuel adfærd. De tyrkiske myndigheder forfølger generelt ikke homoseksuelle, og de har lige adgang til sociale rettigheder såsom uddannelse, arbejde og medicinsk behandling. I praksis kan homoseksuelle dog stadig, især i visse konservative kredse i provinsen, opleve fyringer, diskrimination og chikane.

Kurdere

Efter tyrkisk opfattelse er man tyrker eller ikke-tyrker. Man kan have en anden etnisk baggrund, men dette er uden betydning, når blot man overholder den tyrkiske republiks principper. Alle tyrkiske statsborgere har ret til offentlige ydelser såsom lægehjælp mv. Bortset fra den sydøstlige del af landet er kurdere som hovedregel ikke udsat for hverken forfølgelse eller diskrimination alene på baggrund af deres etniske baggrund. Et meget stort antal kurdere er fuldstændigt integrerede i det tyrkiske samfund. Generelt oplever kurdere kun problemer, hvis de politisk eller offentligt hævder deres kurdisk etniske identitet eller endnu værre stiller krav om en selvstændig kurdisk stat. Kurdere, der således hævder deres etniske identitet, risikerer både chikane, tortur og retsforfølgelse. Anklagerne i forbindelse med retsforfølgelse ses f.eks. at være separatisme eller tilskyndelse til had.

På trods af at nogle kilder mener, at blodfejder ikke længere eksisterer i Tyrkiet, fastholder det tyrkiske udenrigsministerium, at de forekommer - i særdeleshed i det sydøstlige Tyrkiet, hvor lovløshed mellem kurdiske klantraditioner er en del af den daglige tilværelse.

Andre etniske minoriteter

De øvrige etniske minoriteter kan være udsat for chikane og diskrimination, men tilsyneladende ikke i noget stort omfang.

Religion

Den tyrkiske forfatning fastslår religionsfrihed, og denne overholdes generelt. Chikane kan dog forekomme, ligesom personer, der konverterer fra islam, kan være udsat for et ikke ubetydeligt pres fra familie og lokalsamfund. Det er lovligt at konvertere. Der er forbud mod at bære religiøs hovedbeklædning/tørklæde i offentlige bygninger, herunder uddannelsesinstitutioner. Der er debat om, i hvilket omfang dette udgør diskrimination mod kvinder på universiteter og arbejdspladser.

Politisk aktivitet

Der finder fortsat voldelige sammenstød sted mellem bevæbnede politiske organisationer og sikkerhedsstyrkerne, om end i et langt mindre omfang end tidligere. PKK opgav den væbnede kamp i 1999 og efter dette tidspunkt, har der alene været enkeltstående væbnede sammenstød mellem PKK og sikkerhedsstyrkerne. De tyrkiske myndigheder har dog ufortrødent fortsat deres jagt på PKK aktivister. Grupper som DHKP/C og tyrkisk Hizbullah anvender fortsat voldelige midler. Præsident Sezer indførte amnesti for personer, som har været medlemmer af separatist bevægelser såsom PKK. Ledende og profilerede medlemmer samt personer, der har begået voldelige handlinger er dog udlukket fra amnestien.

Medlemmer af PKK/KADEK, venstreorienterede eller islamiske militante grupper:

I april 2002 annoncerede PKK, at man ophørte med sine aktiviteter og i stedet dannede KADEK (Kurdistan Freedom and Democracy Congress). KADEK er ligeledes illegalt. Det er uklart, om

ændringen fra PKK til KADEK reelt har haft nogen betydning. De tyrkiske myndigheder var overbeviste om, at ændringen udelukkende var kosmetisk, og at gruppen fortsat havde separatisme som sit mål. I november 2003 ændrede KADEK navn til Kurdistan Peoples Congress (KHK), ofte også kaldet Kongra-Gel. Medlemmer af PKK/Kongra-Gel, venstreorienterede grupper såsom DHKP/C (Revolutionary Peoples Liberation Party/Front) og islamiske militante grupper risikerer fortsat retsforfølgelse. Straffen for medlemskab af en illegal forening er minimum ti års fængsel og under skærpede omstændigheder op til 15 års fængsel. Lederne af disse grupper straffes endnu hårdere.

Personer, der anklages for deltagelse i marginale aktiviteter for illegale grupper, risikerer op til tre år og ni måneders fængsel. I praksis varierer straffen ganske meget, blandt andet på grund af regionale forskelle.

Familie til medlemmer af illegale organisationer

Familie til medlemmer af illegale organisationer udsættes i nogen grad for chikane, overvågning og intimidering. Graden af chikane er ofte afhængig af den familiemæssige tilknytning og baggrunden er ofte en formodning om, at personen selv sympatiserer med den pågældende gruppe. Er myndighederne derimod overbeviste om, at dette ikke er tilfældet, vil personen som oftest ikke møde problemer.

Medlemmer af HADEP og DEHAP:

HADEP (Peoples Democracy Party) var efterfølger til HEP, DEP og ÖZDEP, der alle er blevet lukket af myndighederne. HADEP blev grundlagt i 1994 og kæmpede på fredelig vis for kurdernes rettigheder. HADEP var imidlertid ikke et kurdisk parti som sådan, men havde et demokratisk samfund i Tyrkiet som overordnet mål. HADEP opnåede heller ikke ved 2002-valget nogle pladser i parlamentet, men har siddet på magten i flere provinser.

Den 13. marts 2003 nedlagde den tyrkiske Forfatningsdomstol forbud mod HADEP, fordi det angiveligt havde forbindelser til PKK. Forbudet medførte blandt andet, at 46 højtstående repræsentanter fra HADEP har forbud mod politisk aktivitet i fem år. Ledende medlemmer af HADEP har udtalt, at de vil tage sagen til den europæiske menneskerettighedsdomstol. HADEPs søsterparti Democratic Peoples Party (DEHAP) flyttede tilsyneladende efterfølgende ind i HADEPs lokaler, og flere borgmestre, der var medlemmer af HADEP, overflyttede deres medlemskaber til DEHAP.

Medlemmer af DEHAP oplever arrestationer og har ofte i forbindelse med demonstrationer været udsat for overdreven anvendelse af politimagt. Skønt der af anklagemyndigheden er anlagt sag mod DEHAP om lukning af partiet, rapporteres der i 2004-2005 om et mindre anspændt forhold mellem myndigheder og DEHAP.

Militærnægtere

Værnepligten i Tyrkiet er som udgangspunkt på 15 måneder. Der er mulighed for udsættelse af værnepligt især pga. uddannelse. Der findes ingen mulighed for alternativ tjeneste. Straffen for militærnægtere og desertører er op til tre års fængsel, hvoraf en del kan være i isolation. Ofte idømmes minimumsstraf, normalt i form af bøder. Uanset straf skal værnepligten aftjenes, og der ses således

tilfælde af gentagen straf, hvis en person fortsat nægter. Ethnicitet spiller tilsyneladende ingen rolle, når militærnægtere/desertører straffes.

Kurdere kan oftest aftjene deres værnepligt uden problemer. Der er typisk ikke fokus på, om en person er kurder, derimod vil en person kunne komme i fokus og få problemer i militæret, hvis han vurderes at have separatistiske sympatier eller er kendt som kurdisk aktivist.

Menneskerettighedsforkæmpere

Forkæmpere for menneskerettighederne, herunder læger og advokater, der er involverede i dokumentation af menneskerettighedskrænkelser, kan være udsat for chikane, trusler, ransagninger, fængsling og retsforfølgelse.

Nogle af de oftest nævnte menneskerettighedsorganisationer er Human Rights Association (HRA) og The Organisation of Human Rights and Solidarity for Oppressed People (Mazlum-Der). Derudover findes Human Rights Foundation (HRF), som driver rehabiliteringscentre for torturofre i nogle af Tyrkiets større byer. Menneskerettighedsorganisationerne bliver jævnligt anklaget og retsforfulgt samt lukket af myndighederne. I løbet af 2003 lagde anklagemyndigheden sag an mod HRA i ca. 60 tilfælde.

Amnesty International fik i marts 2003 tilladelse til at åbne et kontor i Tyrkiet.

4. Dansk asylpraksis

Udlændingestyrelsen

I 2005 var tallet de første 10 måneder på 35, hvoraf 2 blev meddelt opholdstilladelse i medfør af udlændingelovens § 7, stk. 1 (K-status). Der blev ikke meddelt tyrkiske statsborgere opholdstilladelse i medfør af (den tidligere) udlændingelovens § 7, stk. 2 (F-status) eller den nuværende § 7, stk. 2 (B-status) i 2005.

Flygtningenævnet

Fra januar 2000 til december 2005 har Flygtningenævnet behandlet 112 spontanasyllansøgninger fra tyrkiske statsborgere. Heraf blev fem meddelt K-status, og fire blev meddelt F-status. Der er ikke meddelt asyl til tyrkiske statsborgere i Flygtningenævnet i 2005.

I samtlige af de sager, hvor der blev meddelt opholdstilladelse i medfør af udlændingelovens § 7, stk. 1, var der tale om kurdiske ansøgere med betydelige politiske aktiviteter for henholdsvis KDP, PKK samt HADEP, hvoraf de tre ansøgere havde været udsat for tortur i anledning af deres aktiviteter. I to af sagerne var der desuden tale om, at ansøgerne havde fortsat deres politiske aktiviteter i Danmark. Den ene ansøger var derudover journalist og havde skrevet for myndighedskritiske kurdiske aviser, mens den anden ansøgers politiske aktiviteter var blevet vist i tyrkisk fjernsyn. Afgørende for udfaldet i disse sager var den enkelte ansøgers profilering samt det forhold, at tre af ansøgerne havde været udsat for tortur på grund af deres aktiviteter.

I den ene af de fire sager, hvori der blev meddelt opholdstilladelse i medfør af udlændingelovens § 7, stk. 2, var der tale om en kvinde, som selv havde haft aktiviteter for PKK, og som efter broderens fængsling for politiske aktiviteter var udsat for massiv chikane, herunder sex-chikane fra myndighederne. I en anden sag var der tale om en kvinde, som havde været udsat for mishandling, herunder voldtægt, og som led af meget alvorlig subjektiv frygt.

I 2004 blev der givet asyl til en nyskilt familiesammenført kvinde på baggrund af massiv vold og trusler fra sin kriminelle ægtefælle gennem adskillige år – og tillige under ophold i Tyrkiet fra svigerfaderen. Flygtningenævnet lagde betydelig vægt på de tyrkiske myndigheders tilbageholdenhed med indblanding i private forhold, og at en dansk skilsmisse ikke ville blive accepteret i Tyrkiet. Omvendt fik en kvinde med lignende asylgrundlag – massive overgreb fra ægtefælle – i 2005 afslag på asyl, idet Flygtningenævnet fandt, at hun kunne søge de tyrkiske myndigheders beskyttelse og om nødvendigt tage ophold i andre egne af Tyrkiet.

I yderligere en sag vurderede Flygtningenævnet, at ansøgeren opfyldte betingelserne for at få asyl i Danmark, da det ikke kunne udelukkes, at de tyrkiske myndigheder ville opfatte ham som PKK-medlem. Da ansøger imidlertid var dømt for grov kriminalitet, blev han udelukket fra at få opholdstilladelse.

I de sager, hvor der er givet afslag på opholdstilladelse, ses asylmotivet typisk at være politiske aktiviteter af mere begrænset omfang, familiemedlemmers politiske aktiviteter, kortere tilbageholdelser, familierelaterede konflikter, de generelle forhold for kurdere eller militærunddragere. I Flygtningenævnets overvejelser indgår blandt andet, hvorvidt de pågældende har udrejst legalt af Tyrkiet, og hvorvidt de forud for udrejsen har søgt myndighedernes beskyttelse.

I relation til Tyrkiets igangværende reformproces skal en enkelt sag, afgjort i september 2005, nævnes. Sagen omhandlede en tyrkisk gæstearbejder, der havde opholdt sig i Danmark siden 1969, men som ved dom i 1993 blev udvist for bestandigt for narkokriminalitet. I forbindelse med straffesagen omtaltes han i både danske og tyrkiske medier som medlem af PKK og Interpol Ankara tilkendegav efterfølgende, at de var interesserede i den pågældende og hans relation til PKK. Siden da har han opholdt sig i Danmark på tålt ophold. Flygtningenævnet udtalte i afgørelsen fra 2005, at der siden 1996 var sket så markante lovgivningsmæssige og reelle forbedringer af de retssikkerhedsmæssige forhold i Tyrkiet, at den pågældende ikke længere var omfattet af §§ 7, stk. 1 og 7, stk. 2. hvorfor han nu kunne udsendes til Tyrkiet.

5. Øvrige kommentarer

Sikkerhedsapparatet

Det tyrkiske politi har det primære ansvar for sikkerheden i byområder, mens gendarmerne har ansvaret for sikkerheden i landområderne. Gendarmerne er en paramilitær styrke under fælles kontrol af

indenrigsministeriet og militæret. Militæret, der tidligere udførte operationer mod PKK, udfører ikke længere nationale sikkerhedsfunktioner. Herudover findes der, i den sydøstlige del af landet, fortsat grupper af lokale landsbyvogtere, som har ry for at være de mindst disciplinerede af sikkerhedsstyrkerne. Landsbyvogterne har tidligere været involveret i en lang række ulovlige aktiviteter, herunder drab og afpresning. Medlemskab af landsbyvogterne har været frivilligt, men er i praksis blevet opfattet som en test af loyalitet, enten var man på militærets side eller på PKK's side. Valget kunne således have vidtrækkende konsekvenser.

Flygtninge i Tyrkiet

Tyrkiet har ratificeret Flygtningekonventionen med geografisk begrænsning. Flygtninge fra lande uden for Europa får således ikke asyl, men myndighederne accepterer som hovedregel, at de opholder sig i landet, mens UNHCR behandler deres asylsag, og indtil de kan genbosættes i andre lande.

Hjemsendte asylansøgere

Tyrkere, der vender tilbage efter at være blevet deporteret fra et andet land, vil ofte blive udspurgt ved ankomsten i Tyrkiet. Hvis personen er kendt af politiet eller har deltaget i demonstrationer el. lign. i udlandet, kan vedkommende risikere at blive tilbageholdt og udspurgt yderligere. Der er ikke noget, der tyder på, at hjemsendte tyrkere generelt udsættes for overgreb. Dette kan dog ikke udelukkes hvis den pågældende f.eks. er under mistanke for separatisme. I januar 2004 blev der endvidere indgået en aftale mellem tyrkiske og irakiske myndigheder om frivillig repatriering af op imod 13.000 tyrkiske statsborgere (etniske kurdere), som har levet i eksil i Irak siden starten af 1990'erne.

6. Vigtigste kilder

Human Rights in the OSCE Region: Europe, Central Asia and North America, International Helsinki Federation for Human Rights (IHF), Report 2005.

U.S.Department af State: Country Reports on Human Rights Practices 2004. Februar 2005

Human Rights Watch, Country Summary 2005; Turkey

Human Rights Watch World Report 2003; Turkey

Amnesty International, Turkey, Memorandum on AI's recommendations to the government to address human rights violations, August 2005

Amnesty International Report 2004, Turkey

Amnesty International, Turkey: Insufficient and inadequate – judicial remedies against tortures and killers. November 2004

Amnesty International, Turkey: Women confronting family violence, summery, juni 2004.12.14

European Commission, Strategy Paper and Report of the European Commission on the progress towards accession by Bulgaria, Romania and Turkey, 11. maj 2003

UK Home Office, Country Assessment, april 2005

OSCE Human Dimension Implementation Meeting Warsaw, 6-17 October 2003, Interventions and Recommendations by the International Helsinki Federation for Human Rights (IHF)

Human Rights Foundation of Turkey, Press Release 11. juli 2002

European Commission, Regular Report 2004 on Turkey's progress towards accession. november 2005.

Freedom House: Countries at the crossroads 2005, Turkey. December 2004.